

1. Paulus in Korinte - Handelingen 18

1. Korinte: niet zomaar een stad

Handelingen 18 begint met een eenvoudige mededeling: “Na deze gebeurtenissen verliet Paulus Athene en ging naar Korinte.” In Athene hadden filosofen wel interesse in wat Paulus te vertellen had: “Wat u zegt, klinkt ons vreemd in de oren; we willen graag weten wat u bedoelt.’ Alle Atheners en de vreemdelingen die er wonen hebben immers voor haast niets anders tijd dan voor het uitwisselen van de nieuwste ideeën.” (Hand 17:20,21). Op de Areopagus had Paulus hen toegesproken in een hoog filosofisch discours. In Korinthe komt hij in een totaal andere wereld terecht: een drukke havenstad, economisch belangrijk, kosmopolitisch, Romeins van karakter, smeltkroes van religies. Het was een stad van kansen, geld, competitie, migratie, religie, handel en sociale ambitie, statusdrang, morele ambiguïteit en seks. Een stad waar mensen zich moesten bewijzen. Een stad waar welsprekendheid, uitstraling en status belangrijk waren. Dat verklaart veel in de brieven aan de Korintiërs: hun fascinatie voor sterke leiders, wijsheid, retoriek, sociale rang, vrijheid, geestelijke gaven, macht en prestige. Paulus komt dus niet in een neutrale omgeving terecht. Hij komt in een stad waar het evangelie van een gekruisigde Messias op allerlei manieren botst met de cultuur.

- Welke ‘**Korintische cultuurelementen**’ herkennen we vandaag het sterkst in onze samenleving? Op welke punten is er reëel gevaar voor beïnvloeding?
- Welke vragen zou Paulus vandaag stellen aan onze cultuur? En welke vragen zou onze cultuur aan Paulus stellen?

2. Met angst en beven - Handelingen 18:1-4

Paulus komt in Korinthe na zijn verblijf in Athene, waar hij uiteindelijk door de filosofen werd bespot. Handelingen vertelt niet expliciet hoe hij zich voelt. Maar 1 Korintiërs doet dat wel. In **1 Korintiërs 2:1-3** schrijft Paulus: “Broeders en zusters, toen ik bij u kwam om u het geheim van God te verkondigen, beschikte ook ik niet over uitzonderlijke welsprekendheid of wijsheid. ²Ik had besloten u geen andere kennis te brengen dan die over Jezus Christus – de gekruisigde. ³Bovendien kwam ik bij u in al mijn zwakheid en was ik angstig en onzeker”. De Griekse woorden zijn veelzeggend: **zwak, bang, bevend**. Paulus presenteert zichzelf niet als de onwankelbare held, onaantastbaar en altijd zelfzeker. Misschien kwam dit door eerdere ervaringen: in Filippi was hij geïgelsd en gevangen gezet; in Tessalonica ontstond oproer; in Berea moest hij vertrekken; in Athene had hij maar beperkte respons. Nu staat hij in Korinthe, een harde stad, met verzet vanuit de synagoge. Ook heeft hij conclusies getrokken uit zijn Atheens avontuur, waar zijn goed doordacht en uitgewerkt discours niet de gewenste resultaten opleverde. In Korinthe, een stad waar retoriek, prestige en overtuigingskracht telden, kiest Paulus voor een andere andere aanpak. Niet de weg van de indrukwekkende spreker. Gewoon Christus preken.

- **Moet geloof “sterk” overkomen?** In overtuigende woorden? In aantallen? In uitstraling? In zekerheid? Kun je ook té zeker zijn van je geloof, je visie, je gelijk?
- Wat betekent het dat Paulus juist “**zwak, angstig en bevend**” kwam? Is ‘zwakheid’ per definitie een hinderpaal voor het evangelie?
- Moet de verkondiging van het evangelie (of de aanpak) **aangepast worden** aan de stad (de plaats, de tijd, de cultuur). In hoeverre “ja”, in hoeverre “nee” (of: wat zijn de grenzen)? En zo ja: wat moet aangepast?

3. Aquila en Priscilla: evangelie begint ook aan de werktafel - Handelingen 18:2-3

Paulus ontmoet Aquila en Priscilla. Zij zijn Joden die uit Rome gekomen zijn omdat keizer Claudius Joden uit Rome had verdreven. Paulus sluit zich bij hen aan omdat zij hetzelfde beroep hebben: tentenmakers of leerbewerkers. Paulus begint in Korinte niet in een kerkgebouw, niet op een podium, niet in een officieel centrum. Hij begint tussen mensen, in het gewone leven, op de werkvloer, in gastvrijheid en vriendschap. Soms gebeurt Gods werk niet eerst in officiële structuren, maar in vriendschappen, werkplaatsen, gedeelde tafels, gewone gesprekken. Aquila en Priscilla zijn geen figuranten. Zonder hen zou Paulus’ Korinthische periode er heel anders hebben uitgezien.

- Wat is vandaag het belang van “**gewone**” **gelovigen** — mensen die geen officiële titel hebben, maar wel gastvrijheid, vakmanschap, trouw, geestelijke gevoeligheid, bereidheid om te steunen?
- Moet alles lopen via **officiële structuren**? Waarom wel, waarom niet? Voorbeelden?

4. Eerst de synagoge, dan het huis ernaast - Handelingen 18:4-8

Elke sabbat spreekt Paulus in de synagoge. Hij probeert Joden en Grieken te overtuigen. Wanneer twee medewerkers arriveren, wijdt Paulus zich nog sterker aan de verkondiging: “Nadat Silas en Timoteüs uit Macedonië waren aangekomen, richtte Paulus zich volledig op de verkondiging van het woord en getuigde ten overstaan van de Joden dat Jezus de messias is.” (v. 5). De Griekse tekst suggereert “door het Woord gedrongen” of “in beslag genomen door het Woord”. Maar ook hier is er weerstand. Paulus getuigt dat Jezus de Messias is, maar sommigen verzetten zich en lasteren. Dan schudt Paulus zijn kleren uit en zegt: “U draagt zelf de verantwoordelijkheid; mij treft geen blaam. Voortaan richt ik mij tot de heidenen.” (v. 6)

Dat klinkt hard, maar we moeten het niet lezen alsof Paulus definitief klaar is met Joden. Ook later blijft hij de Joodse gemeenschap aanspreken. Maar Paulus voelt wel dat het met deze groep in Korinte niet lukt. En hij gaat naar het huis van Titius Justus, een godvrezende (waarschijnlijk een onbesnedene), **naast de synagoge**. Ironisch toch: hij verlaat de synagoge, maar gaat niet ver weg. Evangelie en synagoge staan naast elkaar. Vervolgens komt Crispus, de leider van de synagoge, tot geloof met zijn hele huis. Later noemt Paulus hem in **1 Korintiërs 1:14**: “Ik dank God dat ik niemand van u heb gedoopt behalve Crispus en Gajus.”

→ De gemeente van Korinthe ontstaat niet uit één sociale groep. Ze ontstaat uit Joden, Grieken, godvrezenden, mensen “uit huizen”, mogelijk slaven, vrijgelatenen, handelaars, mensen met status en mensen zonder status. Dat helpt om **1 Korintiërs 1:26-29** te begrijpen: “Denk eens aan uw roeping, broeders en zusters. Onder u waren er niet veel die naar menselijke maatstaf wijs waren, niet veel die machtig waren, niet veel die van voorname afkomst waren...” Niet veel — dus sommigen wel. De gemeente was sociaal gemengd. En precies dat leidde later tot spanningen, bijvoorbeeld rond de maaltijd van de Heer in **1 Korintiërs 11**, waar rijken en armen niet gelijkwaardig behandeld werden.

- “Door het Woord gedrongen” of “in beslag genomen door het Woord”. Hoe kan dit er concreet uitzien? Kun je ook teveel ‘in beslag genomen’ worden?
- “Diversiteit” klinkt mooi, maar waarom voelt dit in de praktijk vaak lastig? Welke verschillen binnen een geloofsgemeenschap zijn het moeilijkst te overbruggen: leeftijd, opleiding, sociale status, spiritualiteit, karakter, cultuur, politieke overtuiging?
- **Eerst de synagoge, dan het huis ernaast...** Wanneer is het goed om te blijven proberen binnen bestaande structuren? En wanneer is het nodig om een nieuwe ruimte te zoeken? En hoe vermijden we dat vernieuwing omslaat in minachting voor het verleden?

5. “Wees niet bang” - Handelingen 18:9-11

’s Nachts krijgt Paulus een visioen: “Wees niet bang, maar blijf spreken en zwijg niet! ¹⁰Ik sta je bij en niemand zal een vinger naar je uitsteken om je kwaad te doen, want veel mensen in deze stad behoren mij toe.

“Wees niet bang” Niet: “Er is niets om bang voor te zijn”, maar: “Laat angst niet het laatste woord hebben.”

“Spreek en zwijg niet” Paulus moet niet verstommen. Angst kan mensen doen zwijgen. God roept hem om te blijven spreken. “Ik ben met je” De verzekering van aanwezigheid, wat er ook gebeurt.

“Veel mensen in deze stad behoren Mij toe” Op dat moment zijn die mensen misschien nog niet zichtbaar als gelovigen. Maar God ziet al wat Paulus nog niet ziet. Alsof hij zegt: “Paulus, jij ziet weerstand. Ik zie mensen. Jij ziet een harde, moeilijke stad. Ik zie een toekomstig volk.”

Later schrijft Paulus in **2 Korintiërs 4:7**: “Wij dragen deze schat in aarden potten, opdat duidelijk wordt dat die overgrote kracht van God komt en niet van ons.” Dat past heel goed bij Handelingen 18. Paulus is geen marmeren held. Hij is een aarden pot. Breekbaar. Maar juist daardoor wordt zichtbaar dat de kracht niet van hem komt. Ook **2 Korintiërs 12:9** sluit hierbij aan: “Mijn genade is u genoeg, want de kracht openbaart zich juist ten volle wanneer iemand zwak is.” Dit helpt om Paulus’ ingesteldheid te begrijpen. Zwakheid is voor Paulus niet gewoon een probleem dat opgelost moet worden. In zwakheid wordt Gods genade werkzaam.

- Voel jij soms **angst of schroom** om te getuigen van het evangelie? Zo ja, waarom? Is dit dan iets om je voor te schamen, of kan dit bijdragen tot authenticiteit en oprechtheid?
- Moet je altijd **zelfzeker** overkomen? Kun je ook té zelfzeker overkomen?
- “Veel mensen in deze stad behoren mij toe...” Heb je al meegemaakt dat mensen van wie je het niet verwacht toch openstaan voor het evangelie? Vertel!
- Deel met elkaar reacties op **2 Kor 12:9**.

6. Paulus blijft anderhalf jaar - Handelingen 18:11

Na het visioen blijft Paulus anderhalf jaar in Korinte om het Woord van God te onderwijzen. Dat is lang, zeker in vergelijking met sommige andere steden waar hij sneller moest vertrekken. Korinte wordt dus een belangrijke basisplaats. Hij investeert tijd, bouwt relaties, onderwijst, vormt een gemeenschap. Maar uit de brieven blijkt dat deze gemeenschap later allesbehalve eenvoudig was. In 1 Korintiërs zien we problemen rond: partijvorming: “Ik ben van Paulus, ik van Apollos...” — 1 Kor. 1:12 / seksuele ethiek — 1 Kor. 5–6 / rechtszaken tussen gelovigen — 1 Kor. 6 / huwelijk en seksualiteit — 1 Kor. 7 / vrijheid en verantwoordelijkheid - offervlees en afgoden — 1 Kor. 8–10 / ongelijkheid bij de maaltijd van de Heer — 1 Kor. 11 / competitie rond geestelijke gaven — 1 Kor. 12–14 / twijfel rond de opstanding — 1 Kor. 15

Dat is confronterend. Anderhalf jaar onderwijs van Paulus leverde geen perfecte gemeente op. Maar misschien is dit juist ook bemoedigend. Zelfs met Paulus als stichter bleef de gemeente rommelig, zoekend, verdeeld, soms pijnlijk onvolwassen. De aanwezigheid van problemen betekent echter niet dat het evangelie volledig gefaald heeft. Het betekent dat het evangelie werkelijk in menselijke levens en gemeenschappen terechtgekomen is.

- Zijn wij soms te snel **ontgoocheld** over een geloofsgemeenschap omdat ze niet ideaal is? Wat leert Korinte ons over geduld, realisme en hoop? Kunnen conflicten ook kansen worden tot groei?
- Kun je toch **dankbaar zijn**, ook voor een gemeente die niet volmaakt is? Maak samen een lijstje met ‘dankpunten’

7. Paulus voor de rechterstoel van Gallio - Handelingen 18:12-17

“De Joden keerden zich gezamenlijk tegen Paulus en daagden hem voor het gerecht. ¹³Ze namen hem mee naar Gallio en zeiden: ‘Deze man haalt de mensen over om God te vereren op een wijze die in strijd is met de wet.’ Wanneer Gallio proconsul van Achaje is, brengen de Joden Paulus voor de rechterstoel. Ze beschuldigen hem ervan mensen aan te zetten God te vereren op een manier die tegen de wet ingaat. Gallio weigert zich ermee te bemoeien. Hij ziet het als een intern Joods religieus geschil, niet als een zaak van Romeins recht.

Voor Lucas is dit belangrijk. Handelingen laat vaker zien dat het christelijk geloof niet zomaar een politieke bedreiging is. Hier krijgt Paulus feitelijk ruimte om door te gaan. De Romeinse overheid veroordeelt hem niet. Daarna wordt Sostenes, de leider van de synagoge, mishandeld. Gallio trekt zich daar niets van aan. De weigering om Paulus te veroordelen is gunstig voor Paulus, maar Gallio’s onverschilligheid tegenover geweld toont ook de kilte van macht.

In **1 Korintiërs 1:1** noemt Paulus een Sostenes als medeafzender: “Van Paulus, door Gods wil geroepen tot apostel van Christus Jezus, en van onze broeder Sostenes...” We weten niet zeker of dit dezelfde Sostenes is als in handelingen 18. Maar het is mogelijk. Als dat zo is, dan is het verhaal bijzonder: iemand die verbonden was met de synagoge en dus ook met het conflict rond Paulus, wordt later “broeder” genoemd. Zelfs tegenstanders of mensen uit conflictsituaties kunnen bondgenoten worden.

- Is ‘politieke correctheid’ belangrijk, ook voor kerkgemeenschappen? Is het belangrijk om te proberen op goede voet te staan met de overheid? Of moeten we altijd en overal buitenbeentjes zijn? Wanneer wel/ niet?

8. De “gekruisigde Christus” botst met de Korintische cultuur

“De Joden vragen om wonderen en de Grieken zoeken wijsheid, ²³maar wij verkondigen een gekruisigde Christus, voor Joden aanstootgevend en voor heidenen dwaas. ²⁴Maar voor wie geroepen zijn, zowel Joden als Grieken, is Christus Gods kracht en wijsheid.” - 1 Kor 1:22-24

Vandaag is het kruis voor veel mensen een herkenbaar christelijk symbool. Voor Joden is een gekruisigde Messias een struikelblok (volgens Deut 21 is iemand die aan ‘een paal’ hangt vervloekt!). Voor Grieken is het dwaasheid. In de Romeinse wereld was kruisiging een afschrikwekkende straf, die vooral werd toegepast op slaven, schandelijk ontslagen soldaten, christenen en vreemdelingen, en slechts zelden op Romeinse burgers.

Maar juist dat verkondigt Paulus in Korinthe. Het is een frontale botsing met de Korintische cultuur (kracht, status, welsprekendheid, groepsvorming, prestige, “sterke” leiders, sociale ongelijkheid en religieuze zelfverzekerdheid..). Paulus zet daar een gekruisigde tegenover: iemand die door de wereld als mislukt, vernederd en machteloos werd beschouwd. Paulus zegt niet alleen: “Jullie moeten geloven dat Jezus gestorven is” (met alle theologische en leerstellige implicaties die er in de loop der eeuwen omheen zijn geweest). Hij zegt: “Als jullie echt begrijpen dat de Messias gekruisigd is, dan kunnen jullie niet blijven leven volgens de logica van prestige, partijvorming en superioriteit.”

- Waar botst “**Christus gekruisigd**” vandaag met onze cultuur? Prestatiedruk? Imago? Succesdenken? Controle? Groepsprofilering? ...?
- Kun je zeggen dat het kruis niet alleen iets zegt over hoe God redt, maar ook over **hoe mensen zouden moeten samenleven**? Waar zie je in kerk of samenleving de neiging om toch weer te kiezen voor macht, imago, gelijk halen of superioriteit?

9. Korinte als spiegel van de kerk

Paulus' brieven nemen ons mee naar een gemeente met vele gezichten. **Enerzijds** levendig, begaafd, met tal van mogelijkheden (1Kor 1:6,7 “**al uw kennis**” - “**het ontbreekt u aan geen enkele gave van de geest**”), **anderzijds** had ze te kampen met ingrijpende problemen (ruzies, partijvorming, morele verwarring, seksuele losbandigheid, hoogmoed, teleurstelling, gekwetste relaties, vragen over aanbidding, lijden en leiderschap, spanningen rond vrijheid en verantwoordelijkheid, ...). In 1 Kor 13 plaatst Paulus de LIEFDE midden in de discussie over gaven. Je kunt “dit allemaal kunnen” en “dat alles hebben”, als er geen liefde is...

Korinthe is dus geen modelgemeente. Ze komt eerder over als een probleemgemeente ... die echter niet aan haar lot wordt overgelaten. God geeft de kerk niet op, ook niet wanneer ze beschadigd, verdeeld of beschaamd zwak is.

Belangrijk om rekening mee te houden tijdens deze kwartaalstudie:

De brief gaat over concrete problemen die Paulus ter ore komen, maar ook over de grotere vraag hoe het evangelie zich verhoudt tot een nieuwe cultuur. Wat betekent het evangelie concreet voor hoe christenen denken, geloven, leven en samenkomen in de realiteit van de heersende cultuur. In dergelijke situatie zijn er twee gevaren: je tegen alles afzetten en marginaal worden of zich laten “opslorpen”. De brieven aan de Korintiërs kunnen ons helpen om een gezond evenwicht te vinden.

- Waar lijkt onze eigen geloofsgemeenschap op Korinte — in positieve én in minder positieve zin?
- “*God geeft de kerk niet op, ook niet wanneer ze beschadigd, verdeeld of beschaamd zwak is.*” Reactie?